

פרשת תולדות תשע"ו

הרב ארי דוד קאהן
Adk1010@gmail.com
http://arikahn.blogspot.com

Rabbi Ari Kahn
http://Rabbiarikahn.com

1. ספר מלאכי פרק א

א מִשָּׂא דְבִרְהוֹ אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיַד מַלְאָכָיו: ב אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה' וְאִמְרַתֶּם בְּמִה אֶהְבֵּתֵנוּ הַלּוֹא־אֵח עֲשׂוּ לְיַעֲקֹב נְאֻמ־ה' וְאֶהֱבֵ אֶת־יַעֲקֹב: ג וְאֶת־עֲשׂו שְׂנֵאתִי וְאֲשִׁים אֶת־הָרִיו שְׂמֵמָה וְאֶת־נְחֻלְתּוֹ לְתַנּוֹת מִדְבָּר:

2. בראשית פרק כה, יט-לד

(יט) וְאֵלֶּה הַתּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב בְּוֹאֲבְרָהֶם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת־יַעֲקֹב: (כ) וַיְהִי יַעֲקֹב בְּוֹאֲרַבְעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת־רַבֵּקָה בַּת־בְּתוּאֵל הַחָרָמִי מִפְּדַן אַגְרִם אֶחָת לְבֵן הַחָרָמִי לוֹ לְאִשָּׁה: (כא) וַיַּעֲמֵר יַעֲקֹב לָהּ לְנִכְח אִשְׁתּוֹ כִּי עַקְרָה הוּא וַיַּעֲמֵר לוֹ ה' וַתֵּהָרַב רַבֵּקָה אִשְׁתּוֹ: (כב) וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקַרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם־כֵּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי וַתֵּלֶךְ לְדָרֶשׁ אֶת־ה': (כג) וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנָהּ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֶּעֶיף יִפְרְדוּ וְלֹאִם מִלְּאִם יֵאָמֵץ וְרַב יַעֲבֹד צַעִיר: (כד) וַיִּמְלְאוּ יְמֵיהָ לְלֵדָת וַהֲגִהָ תוֹמָם בְּבִטְנָהּ: (כה) וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי כִּלְוֹ פֶּאֶדְרֵת שַׁעַר וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ עֲשׂו: (כו) וְאַחֲרֵי־כֵן יֵצֵא אַחִיו וַיְדוּ אֶחָת בַּעֲקֵב עֲשׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּצְחַק בְּוֹשְׁשִׁים שָׁנָה בְּלֵדָת אָתָּם: (כז) וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֲשׂו אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ שָׂדֵה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֲהָלִים: (כח) וַיֹּאֲהֵב יַעֲקֹב אֶת־עֲשׂו כִּי־צִיד פָּסְיוֹ וַרַבֵּקָה אֶהְבֵּת אֶת־יַעֲקֹב: (כט) וַיַּעַד יַעֲקֹב נָגִיד וַיָּבֵא עֲשׂו מִן־הַשָּׂדֵה וְהוּא עֵיפָה: (ל) וַיֹּאמֶר עֲשׂו אֱלֹהֵי־יַעֲקֹב הֲלַעֲיִטְנִי נָא מִן־הָאָדָם הָאָדָם הַזֶּה כִּי עֵיפָה אֲנֹכִי עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמוֹ אֲדָוָם: (לא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מִכְרָה כְּיוֹם אֶת־בְּכֻרְתֵךְ לִי: (לב) וַיֹּאמֶר עֲשׂו הֲגַה אֲנֹכִי הוֹלֵךְ לְמֹות וְלִמְהֲגָה לִי בְכֻרָה: (לג) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הַשִּׁבְעָה לִי כִּי־וּמָן וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּמְכַּר אֶת־בְּכֻרְתּוֹ לְיַעֲקֹב: (לד) וַיַּעֲלֵב נָתַן לְעֲשׂו לֶחֶם וּבְגָדִים עֲדֻשִׁים וַיֹּאכַל וַיִּשְׂתֵּ וַיִּקֶּם וַיִּלָּךְ וַיִּבֹז עֲשׂו אֶת־הַבְּכֻרָה: ס

3. רש"י בראשית פרשת תולדות פרק כה פסוק כה

ויקראו שמו עשו - הכל קראו לו כן, לפי שהיה נעשה ונגמר בשערו כבן שנים הרבה:

4. בראשית פרק י, ח-י

(ח) וְכֹשֶׁךְ יִלְד אֶת־נִמְרֹד הוּא הִחִל לְהָיוֹת גִּבּוֹר בְּאַרְצָא: (ט) הוּא־הָיָה גִבּוֹר־צִיד לְפָנָיו ה' עַל־כֵּן יֹאמֶר בְּנִמְרֹד גִּבּוֹר צִיד לְפָנָיו ה': (י) וַתְּהִי רֵאשִׁית מַמְלַכְתּוֹ בְּכָל אֶרֶץ וְאָפַד וְכַלְגָּה בְּאַרְץ שֹׁנְעָר:

5. כתר יונתן בראשית פרשת לך לך פרק יד

(יד) וכאשר שמע אברם כי נשבה אחיו חימש את בחוריו שחינך למלחמה מגידולי ביתו ולא רצו ללכת עמו ויבחר מהם את אליעזר בן נמרוז שהיה דומה בגבורתו ככולם שלש מאות ושמונה עשר וירדוף עד דן:

6. אבן עזרא בראשית פרשת תולדות פרק כה פסוק לד

(לד) ויבז עשו גם זאת הבכורה, בעבור שראה שאין לאביו עשר. ורבים יתמהו כי עזב לו אברהם ממון רב, וכאילו לא ראו בימיהם עשיר גדול בנעוריו ובא לידי עוני בזקונו. והעד שהיה יצחק אביו אוהב את עשו בעבור צורכו....

7. רש"י בראשית פרשת תולדות פרק כה פסוק לד

(לד) ויבז עשו - העיד הכתוב על רשעו שביזה עבודתו של מקום:

8. חזקוני בראשית פרשת תולדות פרק כה פסוק לד

ויבז עשו את הבכרה עד שלא נבחר אהרן לכהונה היתה העבודה בבכורות אמר אותו רשע מה אני מלכלך ידי בקרבנות הה"ד כי דם שנאת ודם ירדפך, דם מילה ודם קרבנות. ד"א לפי שלא היה רוצה שיחזיקוהו לסכל על שמכר את בכורתו היה מבזה

אותה ואומר שלא היתה שוה רק דבר מועט אבל לבסוף היה מתחרט כדכתיב את בכורתי לקח.

9. בראשית פרק כו, לד-לה

(לד) ויהי עשו בן־ארבעים שנה ויקח אשה את־יהודית בת־בארי החתי ואת־בשמת בת־אילן החתי: (לה) ותהיין מרת ריח ליצחק ולרבקה: ס

10. מדרש תנחומא (ורשא) פרשת קדושים

בוא וראה מצות כיבוד אב ואם כמה חביבה לפני הקדוש ברוך הוא שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שכרו בין צדיק בין רשע מנלן מעשו הרשע על שכבוד את אביו נתן לו הקדוש ברוך הוא את כל הכבוד הזה,

11. שכל טוב (בובר) בראשית פרשת וישלח פרק לו

...ומה אם עשו הרשע שלא היתה בידו מצוה אלא כיבוד אב, רוצין הכל להדבק בו, יעקב שקיים כל התורה כולה על אחת כמה וכמה:

12. בראשית פרק כז

(א) ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראת ויקרא את עשו בנו הגדל ויאמר אליו בני ויאמר אליו הנני: (ב) ויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי: (ג) ועתה שא נא כלידך תליד וקשתך וצא השדה וצודה לי ציד: (ד) ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואכלה בעבור תברכך נפשי בטרים אמות: (ה) ורבקה שמעת בדבר יצחק אל עשו בנו וילך עשו השדה לצוד ציד להביא:

13. בראשית פרק כז, יח-כט

(יח) ויבא אל־אביו ויאמר אביו ויאמר הנני מי אתה בני: (יט) ויאמר יעקב אל־אביו אנכי עשו בכרך עשיתי כאשר דברת אלי קום־נא שבה ואכלה מצידו בעבור תברכני נפשך: (כ) ויאמר יצחק אל־בנו מה־זה מתרת למצא בני ויאמר כי הקרה ה' אליהו לפני: (כא) ויאמר יצחק אל־יעקב גשה־נא ואמשך בני האתה זה בני עשו אמ־לא: (כב) ויגש יעקב אל־יצחק אביו וימשהו ויאמר הקל קול יעקב והיגדים ידי עשו: (כג) ולא הכירו פיהו ידיו פיהו עשו אחיו שערת ויברכהו: (כד) ויאמר אתה זה בני עשו ויאמר אנני: (כה) ויאמר הגשה לי ואכלה מציד בני למען תברכה נפשי ויגש־לו ויאכל ויבא לו גין וישת: (כו) ויאמר אליו יצחק אביו גשה־נא ושקה־לי בני: (כז) ויגש וישק־לו וירח את־ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה': (כח) ויתן־לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש: (כט) יעבדוך עמים וישתתו לך לאמים הנה גביר לאחיה וישתתו לך בני אמך ארריה ארור ומברכה ברוך:

14. רש"י בראשית פרק כז פסוק כז

וירח וגוי - והלא אין ריח רע יותר משטף העזים, אלא מלמד שנכנסה עמו ריח גן עדן:

15. בראשית רבה [וילנא] פרשה סה ד"ה כב ולא הכירו

ויגש וישק־לו וירח את־ריח בגדיו, א"ר יוחנן אין לך דבר שריחו קשה מן השטף הזה של עזים ואת אמרת וירח את ריח בגדיו ויברכהו, אלא בשעה שנכנס אבינו יעקב אצל אביו נכנסה עמו גן עדן, הדא הוא דא"ל ראה ריח בני כריח שדה, ובשעה שנכנס עשו אצל אביו נכנסה עמו גיהנם

16. בראשית פרק כז, לב-מו

(לב) ויאמר לו יצחק אביו מי־אתה ויאמר אנני בנו בכרך עשו: (לג) ויתרד יצחק תרדה גדלה עד־מאד ויאמר מי־אפוא הוא הצד־ציד ויבא לי ואכל מכל בטרים תבוא ואברכהו גם־ברוך יהיה: (לד) כשמע עשו את־דברי אביו ויצעק צעקה גדלה ומרה עד־מאד ויאמר לאביו ברכני גם־אני אביו: (לה) ויאמר בא אחיה במרמה ויקח ברכתך: (לו) ויאמר הכי קרא שמו יעקב

ויעקבבלי זה פעמים את-בכרתי לקח והנה עתה לקח ברכתי ויאמר הלא-אצלת לי ברכה: (לז) ויען יצחק ויאמר לעשו הן גביר שמתינו לך ואת-פל-אחי נתתי לו לעבדים ודגן ותירש סמכתי וילכה אפוא מה אעשה בני: (לח) ויאמר עשו אל-אביו הברכה אחת הוא-לך אחי ברכני גם-אני אחי וישא עשו קלו ויבך: (לט) ויען יצחק אביו ויאמר אליו הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל: (מ) ועל-חרכך תחלה ואת-אחיך תעבד והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך: (מא) וישטם עשו את-יעקב על-הברכה אשר ברכו אביו ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבל אחי ואהרנה את-יעקב אחי: (מב) ויגד לרבקה את-דברי עשו בנה הגדל ותשלח ותקרא ליעקב בנה הקטן ותאמר אליו הנה עשו אחיך מתנתם לך להרעה: (מג) ועתה בני שמע בקולי וקום ברח-לך אל-לבן אחי חרנה: (מד) וישבת עמו ימים אחדים עד אשר-תשוב חמת אחיך: (מה) עד-שוב אף-אחיך ממה ושכח את אשר-עשית לו ושלחתי ולקחתי משם למה אשכל גם-שניכם יום אחד: (מו) ותאמר רבקה אל-יצחק קצתי בחיי מפני בנות חת אם-לקח יעקב אשה מבנות-חת פאלה מבנות הארץ למה לי חיים:

17. בראשית פרק כח, א-ט

(א) ויקרא יצחק אל-יעקב ויברך אותו ויצוהו ויאמר לו לא-תקח אשה מבנות כנען: (ב) קום לך פדנה ארם ביתה כתואל אחי אמך וקח-לך משם אשה מבנות לבן אחי אמך: (ג) ואל שדי יברך אתך ויברך ויברך ויהי לך קהל עמים: (ד) ויפן-לך את-ברכת אברהם לך וילרעה אתך לרשתה את-ארץ מגוריך אשר-נתן אלהים לאברהם: (ה) וישלח יצחק את-יעקב וילך פדנה ארם אל-לבן בן-בתואל הארמי אחי רבקה אם יעקב ועשו: (ו) וירא עשו כפי-ברך יצחק את-יעקב ושלח אתו פדנה ארם לקחת-לו משם אשה בברכו אתו ויצו עליו לאמר לא-תקח אשה מבנות כנען: (ז) וישמע יעקב אל-אביו ואל-אמו וילך פדנה ארם: (ח) וירא עשו כי רעות בנות כנען בעיני יצחק אביו: (ט) וילך עשו אל-ישמעאל ויקח את-מחלתו בת-ישמעאל בן-אברהם אחות נביות על-נשיו לו לאשה: ס

18. הדר זקנים על התורה בראשית פרשת תולדות פרק כח פסוק ט

(ט) וילך עשו אל ישמעאל. בשעה שהודה יצחק על הברכות ליעקב אמר עשו אלך ואתחתן לישמעאל ואתן לו עצה להרוג את יצחק מפני הבכורה כי הוא הבכור ואבי ירש הכל ואהיה גואל הדם ואהרוג את ישמעאל ולא יהיה ליעקב שום קרוב ואהרגהו בסתר שלא יראני שום אדם. ובאותה שעה שחשב עשו אותה מחשבה עבר לפני מדרשו של שם. אייל שם. רשע מתי חשבת זאת המחשבה הרעה. אייל עשו מי הגיד לך. אייל הקדוש ברוך הוא הגיד לי שהיה שם בשעת מחשבתך.

19. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ביכורים פרק ג הלכה ג

חתן [בראשית כח ט] וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל וכי מחלת שמה והלא בשמת שמה אלא שנמחלו לו כל עונותיו.

20. בראשית פרק לו, א-ג

(א) ואלה תלדות עשו הוא אדום: (ב) עשו לקח את-נשיו מבנות כנען את-עדה בת-אילון החתי ואת-אחליבמה בת-ענה בת-צבעון החני: (ג) ואת-בשמת בת-ישמעאל אחות נביות:

21. בראשית פרק כד:סג

ויצא יצחק לשוב בשדה ערב וישא עיניו וירא והנה גמלים באים:

22. בראשית פרק ל

(טז) ויבא יעקב מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא פי שכר שכרתיך בדודאי בני וישכב עמה בלילה הוא: (יז) וישמע אלהים אל לאה ותהר ותלד ליעקב בן חמישי: (יח) ותאמר לאה נתן אלהים שכרי אשר נתתי שפחתי לאישי ותקרא שמו

יששכר: (יט) ותהר עוד לאה ותלד בן ששי ליעקב: (כ) ותאמר לאה זבדני אלהים אתי זבד טוב הפעם זבדני אישי כי ילדתי לו ששה בנים ותקרא את שמו זבולן:

23. מדרש רבה סה:י

ד"א מראות מכח אותה ראייה שבשעה שעקד אברהם אבינו את בנו על גבי המזבח בכו מלאכי השרת הה"ד [ישעיה לג] הן אראלם צעקו חוצה וגוי ונשרו דמעות מעיניהם לתוך עיניו והיו רשומות בתוך עיניו וכיון שהזקין כהו עיניו הה"ד ויהי כי זקן יצחק וגוי ד"א מראות מכח אותה הראייה שבשעה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו על גבי המזבח תלה עיניו במרום והביט בשכינה

24. בראשית רבה [וילנא] פרשה צט ד"ה ט זבולן לחוף

ט זבולן לחוף ימים ישכון, הרי זבולן קדם ליששכר שכן מייחסן יששכר זבולן, ולמה בן אלא שהיה זבולן עוסק בפרקמטיא ויששכר עוסק בתורה, וזבולן בא ומאכילו לפיכך קדמו, עליו אמר הכתוב [משלי ג] עץ חיים היא למחזיקים בה, יששכר כונס וזבולן מביא באניות ומוכר ומביא לו כל צרכו, וכן משה אומר [דברים לג] שמח זבולן בצאתך, למה שיששכר באהליך שלך הן שאת מסייעו לישב בהן.

25. רש"י בראשית פרק מט פסוק יג

[יג] לחוף ימים - על חוף ימים תהיה ארצו. חוף כתרגומו ספר, מרק"א בלע"ז [גבול], והוא יהיה מצוי תדיר על חוף אניות, במקום הנמל, שאניות מביאות שם פרקמטיא, שהיה זבולן עוסק בפרקמטיא, וממציא מזון לשבט יששכר והם עוסקים בתורה, הוא שאמר משה [דברים לג יח] שמח זבולן בצאתך ויששכר באהליך, זבולן יוצא בפרקמטיא ויששכר עוסק בתורה באהלים:

26. עובדיה פרק א:כא

ועלו מושעים בהר ציון לשפט את-הר עשו והינתה לה' המלוכה:

27. זכריה פרק יד

ט והיה ה' למלך על-כל-הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד וישמו אחד:

28. בראשית רבה [וילנא] פרשה עח ד"ה יד יעבר נא

א"ר אבהו חזרנו על כל המקרא ולא מצאנו שהלך יעקב אבינו אצל עשו להר שעיר מימיו, אפשר יעקב אמתו היה ומרמה בו, אלא אמתו הי' הוא בא אצלו לעתיד לבא, הה"ד [עובדיה א] ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו.

29. תהלים פרק קכו

שיר המעלות בשוב ה' את-שיבת ציון היינו כחלמים: ב אז יפלא שחוק פינו וילשונו רנה אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם-אלה: ג הגדיל ה' לעשות עמנו היינו שמחים:

30. שפת אמת ספר בראשית - פרשת תולדות - שנת [תרנ"א]

בענין ברכת יצחק שרצה ליתנה לעשו. ובפ"י נראה כי ברכת יעקב היתה מיוחדת אליו כמו שברכו לבסוף ברכת אברהם שהוא עיקר הברית שכרת השי"ת לזרעו אחריו. אבל זו הברכה היא להיות גביר לאחיו כו'. כי יעקב ועשו היו מיוחדין לבי' עולמות כמ"ש עשו איש שדה ויעקב יושב אהלים ואם הי' עשו מתקן מעשיו הי' הוא כמו זבולן עם יששכר והוא הי' מושל על כל האומות להכין הכל לקרב אל הקדושה. ולא הי' נצרך ליעקב רק לעסוק בתורת ה' בלי מלחמות. כי הרי כתיב ראשית גוים עמלק. והוא איש שדה. דיש מדבר שדה בית כמ"ש האר"י ז"ל בקבלת שבת נעשה ממדבר שדה ע"ש. ושבת עצמו הוא בחי' אהל ובית. והנה יעקב הוא בחי' השבת יושב אהלים כמ"ש בשבת אל יצא איש ממקומו. וכמא' חז"ל יעקב כתוב בו שמירת שבת כו'. אבל התקונים שצריך בימי המעשה לעשות ממדבר שדה. והוא הכנה אל השבת דרך זה רצה יצחק להנחיל לעשו. אך כי לא זכה עשו לזה. והוצרך לקבל יעקב גם זאת על שכמו לתקן עוה"ז.